

Силабус
навчальної дисципліни
Педагогіка
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА. ЕНЕРГЕТИКА,
ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ»

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань А Освіта

спеціальність А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

спеціалізація А5.33 Енергетика, електротехніка та електромеханіка

кваліфікація: бакалавр з професійної освіти (енергетика, електротехніка та електромеханіка)

Викладачка	Надія ДІРА
Посилання на сайт	https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=4645
Контактний телефон	+380955742793
E-mail	dira.nadija90@gmail.com
Графік консультацій	за попередньою домовленістю (онлайн)

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна та індивідуальна робота	Звітність
6/180	30	30	120	екзамен

Семестр: 3.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: педагогіка, освіта, навчання, зміст освіти, принципи і правила, методи, засоби та форми навчання, моніторинг навчальних досягнень; виховання, принципи методи, засоби та форми виховання, учнівський колектив, класний керівник; система освіти, заклад загальної середньої освіти, методична робота педагогічних працівників.

Мета та предмет курсу: предмет – теоретичні засади організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти; мета – формування педагогічної компетентності здобувачів вищої освіти.

Компетентності та програмні результати навчання:

ЗК 07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

СК 04. Здатність спрямовувати здобувачів освіти на прогрес і досягнення.

СК 06. Здатність реалізовувати навчальні стратегії, засновані на конкретних критеріях для оцінювання навчальних досягнень.

ПР 10. Знати основи психології, педагогіки, а також фундаментальних і прикладних наук (відповідно до спеціалізації) на рівні, необхідному для досягнення інших результатів навчання, передбачених цим стандартом та освітньою програмою.

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1

Тема 1. Теоретичні та методологічні засади педагогіки. Педагогіка як наука. Предмет і завдання педагогіки. Етапи розвитку педагогічної науки. Джерела педагогічної науки. Основні педагогічні категорії. Система педагогічних дисциплін. Зв'язки педагогіки з іншими науками. Аксиологічні основи педагогіки

Сутність науково-педагогічного дослідження. Методологія та методика педагогічного дослідження. Методи науково-педагогічного дослідження. Науково-категорійний апарат педагогічного дослідження. Послідовність етапів організації і проведення науково-педагогічного дослідження.

Людина як організм, індивід, особистість, індивідуальність. Поняття про розвиток людини. Рушійні сили та закономірності розвитку особистості.

Чинники формування особистості. Спадковість і розвиток. Природні задатки як передумова розвитку людини. Проблема успадкування спеціальних задатків, моральних якостей.

Вплив середовища на розвиток і формування особистості. Види середовища. Соціалізація людини.

Виховання – визначальний чинник формування особистості.

Діяльність як чинник розвитку особистості.

Зарубіжні теорії розвитку особистості.

Вікова періодизація в педагогіці. Педагогічна характеристика учнів.

Освіта як соціокультурний феномен. Нормативно-законодавча база, що регулює систему освіти України: Концепція Нової української школи. Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту». Поняття про систему освіти в Україні. Стратегічні завдання та пріоритетні напрями реформування освіти в Україні. Принципи побудови системи освіти. Структура системи освіти.

Академічна доброчесність. Принципи академічної доброчесності. Мотивація до роботи і навчання в ціннісно чесній академічній спільноті.

Освітнє середовище. Теорія і практика облаштування шкільних просторів — освітнього для учнів і робочого для вчителів.

Поняття і сутність цілісного освітнього процесу. Педагогічна взаємодія як сутнісна характеристика цілісного освітнього процесу. Закономірності та принципи цілісного освітнього процесу. Сучасні підходи до організації освітнього процесу

Тема 2. Теоретичні засади навчання. Дидактика як теорія освіти і навчання. Історія становлення та розвитку дидактики. Гуманістична концепція та особистісно орієнтований підхід як методологічна основа дидактики. Об'єкт і предмет дидактики.

Функції дидактики. Завдання дидактики на сучасному етапі розвитку педагогічної науки. Основні категорії дидактики. Система дидактичних дисциплін. Зв'язки дидактики з іншими науками (суспільними, психологічними, біологічними та ін.). Українська народна дидактика, її мета, завдання та зміст.

Поняття процесу навчання. Навчання як вид пізнавальної діяльності людини. Функції процесу навчання. Структура процесу навчання. Діяльність педагога в процесі навчання. Навчально-пізнавальна діяльність учнів.

Закони дидактики як вищий рівень узагальнення залежності між явищами процесу навчання.

Поняття закономірностей педагогічного процесу.

Поняття принципів навчання. Різні підходи до класифікації принципів навчання. Характеристика принципів навчання. Правила навчання.

Поняття змісту освіти. Компоненти змісту освіти. Історичний характер змісту освіти. Теорії формування змісту освіти. Сучасні вимоги до відбору змісту освіти. Оновлення змісту освіти в умовах реформування школи.

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Нормативні документи, які регламентують зміст базової і повної загальної середньої освіти. Зміст освіти в зарубіжній школі.

Тема 3. Організація процесу навчання. Поняття методів навчання. Діалектика взаємозв'язку методів з іншими компонентами процесу навчання. Об'єктивна та суб'єктивна частина методу навчання. Функції методів навчання. Прийом як частина методу і самостійна дидактична категорія.

Класифікація методів навчання. Різні підходи до класифікації методів навчання. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

Методи стимулювання навчальної діяльності учнів.

Методи контролю і самоконтролю в навчанні. Критерії вибору і поєднання методів навчання.

Поняття про засоби навчання.

Поняття форм організації навчання. Класифікація форм організації навчання. Генезис систем навчання. Урок як форма організації навчання. Вимоги до сучасного уроку. Типи і структура уроків. Організація навчальної діяльності учнів на уроці.

Підготовка вчителя до уроку. Зміст попередньої та безпосередньої підготовки вчителя до уроку. Діяльність учителя у процесі реалізації плану уроку.

Нестандартні уроки.

Позаурочні форми організації навчання.

Моніторинг результатів навчання, його функції, принципи. Етапи моніторингу. Складові моніторингу навчання. Види, форми, методи перевірки. Оцінювання знань, умінь і навичок. Оцінювання рівня навчальних досягнень учнів. Поняття компетентності як результату засвоєння учнями змісту освіти. Підсумкове та формувальне оцінювання. Ключові знання і вміння вчителя під час оцінювання. Види оцінювання. Алгоритм діяльності вчителя щодо організації формувального

оцінювання. Техніки формувального оцінювання. Критерії формувального оцінювання. Облік результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Тема 4. Теоретичні засади виховання. Процес виховання, його специфіка, структурні елементи, рушійні сили, внутрішні і зовнішні суперечності. Поняття про мету виховання. Ідеал всебічно і гармонійно розвиненої особистості. Мета національного виховання на сучасному етапі розвитку нашої держави. Головні завдання виховання.

Особливості організації процесу виховання в закладах загальної середньої освіти. Управління процесом виховання, його сутність. Сучасні концепції виховання.

Самовиховання, його сутність, умови, етапи, прийоми реалізації. Перевиховання, його сутність, функції, етапи, принципи реалізації.

Педагогічні закономірності виховання. Принципи виховання. Співвідношення закономірностей і принципів виховання. Характеристика основних принципів виховання Єдність і взаємозв'язок принципів виховання в педагогічному процесі.

Поняття «зміст виховання». Основні напрями змісту національного виховання..

Моральне виховання – найважливіше завдання школи й основа змісту виховання.

Поняття «розумове виховання учнів» та «розумова культура», їх специфіка і взаємодія.

Мета і сутність, завдання і зміст, основні напрями естетичного виховання учнів у шкільній практиці. Показники та рівні сформованості естетичної культури школяра.

Екологічне виховання учнів: мета і сутність, завдання і зміст, основні напрями. Показники та рівні сформованості екологічної культури школяра.

Фізичне виховання учнів. Трудове виховання і професійна орієнтація. Статеве виховання. Гендерне виховання – нагальна потреба сучасної освітньої системи. Національне виховання.

Сутність понять «метод виховання», «прийом виховання», «засоби виховання». Вибір методу та ефективність його використання. Класифікація методів виховання: методи формування свідомості; методи формування суспільної поведінки; методи стимулювання діяльності та поведінки; методи контролю й аналізу рівня вихованості. Характеристика основних груп методів виховання. Застосування методів виховання в умовах організації сучасного освітнього процесу. Форми організації процесу виховання.

Тема 5. Методичне керівництво виховним процесом у школі. Педагогіка партнерства – основа взаємодії суб'єктів освітньої діяльності. Взаємодія суб'єктів виховного процесу. Професійно-педагогічні вимоги до особистості класного керівника. Його функції і обов'язки. Організаційно-педагогічна робота класного керівника. Планування й облік роботи класного керівника. Напрями та форми роботи класного керівника. Взаємодія класного керівника з учнями, характер відносин у системі «класний керівник-клас-учень», «класний керівник-актив класу», «класний керівник-клас-учень- батьки». Виявлення ефективності виховання. Принципи превентивної педагогічної діяльності.

Сім'я – виховне середовище дитини. Види і типи сімей та особливості їх впливу на дитину. Конвенція «Про права дитини» як законодавча і моральна основа взаємин дорослих та дітей. Тенденції сімейного виховання в сучасному суспільстві. Національні традиції.

Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні про основні завдання та зміст сімейного виховання відповідно до вікових особливостей дитини. Взаємозв'язок школи та сім'ї. Педагогіка партнерства. Педагогічна етика і такт у взаємовідносинах з батьками дітей. Спілкування – основний шлях взаємодії вчителя з батьками. Особливості проведення батьківських зборів. Індивідуальні зустрічі з батьками. Шляхи залучення батьків до освітнього процесу. Педагогічна просвіта батьків.

Поняття «колектив», його сутність, ознаки, функції, структура. Поняття «дитячий колектив», його особливості розвитку дитячого колективу. Стадії розвитку учнівського колективу. Розвиток внутрішньоколективних відносин як важливої умови формування морального досвіду школярів. Учнівське самоврядування. Схема вивчення особистості учня та колективу.

Тема 6. Організація освітнього процесу в сучасній школі.

Сутність поняття “технології навчання”. Класифікація технологій. Принципи відбору педагогічних технологій та забезпечення педагогічного процесу. Таксономія Блума. Інтерактивна технологія навчання. Проектна технологія навчання. Технологія розвитку критичного мислення учнів.

Сутність та зміст поняття «педагогічне спілкування». Функції спілкування. Етапи педагогічного спілкування. Стили педагогічного спілкування. Установка в процесі педагогічного спілкування. Конфлікт у педагогічному спілкуванні, шляхи його вирішення.

Методи навчання: словесні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, ілюстрування), самостійне спостереження, опора на життєвий досвід студента, проблемного викладання.

Методи контролю і самоконтролю у навчанні: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, комбіноване опитування, письмовий і тестовий контроль, самоконтроль і самооцінка.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Політика щодо відвідування навчальних занять. Відвідування навчальних занять (лекційних і практичних занять), контрольного заходу (екзамену) є обов'язковим.

Політика щодо пропусків навчальних занять. У разі пропуску навчальних занять із поважних причин здобувач має право їх відпрацювати за графіком консультацій (подати конспект лекції; навчальні й контрольні завдання, передбачені тематичними планами практичних занять).

Політика щодо підготовки здобувачів до практичних занять. Підготовка до практичних занять включає: ознайомлення із силабусом і робочою програмою навчальної дисципліни, тематичними планами практичних занять; опрацювання матеріалів лекцій, підручників, посібників, монографій, законодавчих і нормативних

документів та інших рекомендованих джерел; написання плану (стислого конспекту) відповідей на питання для обговорення, виконання завдань для самостійної та індивідуальної роботи.

Політика дотримання академічної доброчесності полягає в дотриманні норм відповідно до «Кодексу доброчесності університетської спільноти Бердянського державного педагогічного університету» (https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/11/kodeks_dobrochesnosti_universytetskoyi_spilnoty_bdpu1.pdf), а саме: самостійно виконувати навчальні і контрольні завдання; посилалися на джерела інформації в разі використання ідей, тверджень, відомостей; надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, джерела інформації.

Політика використання штучного інтелекту визначається положенням БДПУ (https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/09/polityka_vykorystannya_shtuchnogo_intelektu_v_osvitnomu_prozhesi_berdyanskogo.pdf), зокрема при підготовці до практичних занять дозволено часткове використання ШІ для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладання джерел з інших мов, забороняється копіювання та генерація неправдивих фактів, забороняється використовувати в контрольованому середовищі під час проведення екзамену.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: освітні платформи інтерактивної взаємодії у форматі відео-конференції ZOOM, Google Meet; віртуальне навчальне середовище Moodle університету, що містить навчально-методичний комплекс дисципліни для ефективної взаємодії, самоосвіти та контролю освітніх результатів здобувачів; Google-сервіси (Keep, документи, презентації, форми, чат, календар, диск); ноутбук Acer Aspire 5 A515-58P-379M; мультимедійний проектор Optima GT 1080e ; екран.

Система оцінювання та вимоги: внутрішня університетська 100-бальна шкала. Після вивчення навчальної дисципліни їх результати конвертуються в шкалу ECTS шляхом ранжування навчальних досягнень.

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка шкалою ЕКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D

50-57	Е
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Узагальнені критерії оцінювання:

- «А», 90–100 балів – здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, уміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, уміє використовувати набуті компетентності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування й нахили;
- «В», 78–89 балів – здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи й задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;
- «С», 65–77 балів – здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, у цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;
- «D», 58–64 бали – здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання й розуміння основних положень; із допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;
- «Е», 50–57 бали – здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні (обсяг набутих компетентностей здобувача відповідає мінімальним критеріям);
- «FX», 35–49 балів – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу (до 20 %);
- «F», 1–34 бали – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання й відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Розподіл балів, які отримують студенти

	Кількість
--	-----------

Види робіт	набраних балів						
	1-17	18-25	26-29	30-32	33-39	40-45	46-50
	F	FX	E	D	C	B	A
Лекційне заняття 1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 2	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 3		0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 4			0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 5				0,5	0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 6				0,5	0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 7					0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 8					0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 9					0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 10					0,5	0,5	0,5
Лекційне заняття 11						0,5	0,5
Лекційне заняття 12						0,5	0,5
Лекційне заняття 13							0,5
Лекційне заняття 14							0,5
Лекційне заняття 15							0,5
Всього	1	1,5	2	3	5	6	7,5
Практичне заняття 1	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 2	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 3	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 4	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 5	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 6	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 7	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 8	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 9	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 10	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 11	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 12	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8

Практичне заняття 13	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 14	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Практичне заняття 15	1,1	1,5	1,8	1,9	2,2	2,6	2,8
Всього	16	23,5	27	29	34	39	42,5
Разом максимальна кількість набраних балів	17	25	29	32	39	45	50

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні

1. Барбашова І. А. Дидактика: навчальний посібник. 3-тє видання, оновлене та виправлене. Мелітополь: Видавничий будинок міської друкарні, 2022. 237 с.
2. Барбашова І. А. Основи педагогіки: навчальний посібник. 3-тє видання, оновлене та виправлене. Мелітополь: Видавничий будинок міської друкарні, 2022. 130 с
3. Каменєва Т. М. Теоретичні основи навчання: навч.-метод. посіб. Київ: МНУЦ, 2018. 282 с.
4. Козловський Ю. М., Дольнікова Л. В. Педагогіка: навч. посіб. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2019. 232 с.
5. Маценко Л. М. Теорія і методика виховання: навч. посіб. 3-тє вид., допов. і перероб. Київ: Компринт, 2019. 319 с.
6. Мосіяшенко В. Українська етнопедагогіка: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2020. 175 с.
7. Нова українська школа: порадник для вчителя / під заг. ред. Бібик Н. М. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с.
8. Пащенко М. І., Красноштан І. В. Педагогіка: навч.-метод. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 228 с.
9. Ярошук Л. Теорія та методика виховання: навч. посіб. Бердянськ: ПП Скребейко, 2019. 400 с.

Додаткові

10. Закалик Г. М., Терлецька Ю. М., Шувар Н. М. Психологія розвитку та успіху особистості: навч. посіб. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2019. 487 с.
11. Мартинець Л. А. Управлінська діяльність керівника навчального закладу: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2018. 196 с.
12. Онишків З. М. Основи управління закладом загальної середньої освіти: навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2018. 192 с.
13. Психологія особистості: навч. посіб. / за заг. ред. Є. М. Суліми. Ірпінь: УДФСУ, 2021. 338 с.

14. Сергєєнкова О., Столярчук О., Коханова О. Вікова психологія: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 376 с.
15. Шквир О. Л. Методика роботи класного керівника: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. Хмельницький: ХГПА, 2020. 114 с.
16. Ярощук Л. Основи наукових досліджень: навч. посіб. 2-ге вид., оновл. Saarbrücken – Riga: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2019. 162 с.

Інтернет-ресурси

1. www.bdpu.org/library
2. <http://www.nbuiv.gov.ua>
3. <https://scholar.google.com>
4. <https://www.irbis-nbuiv.gov.ua/> – Національна бібліотека імені В.Вернадського;
5. <https://undip.org.ua/> – Інститут педагогіки НАПН України;
6. <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal> – Український педагогічний журнал;
7. <https://ojs.kgpa.km.ua/index.php/peddiscourse> – журнал «Педагогічний дискурс»;
8. <http://www.innovpedagogy.od.ua/> – журнал «Інноваційна педагогіка»;
9. <http://osvita.ua> – освітній портал "Освіта.UA"»
10. <https://naurok.com.ua/> – сайт На урок;
11. <https://ukped.com/> – освітній портал «Українська педагогіка»;
12. <http://urok-ua.com> – освітній портал "UROK-UA";
13. <http://www.intellect-invest.org.ua> – портал сучасних педагогічних ресурсів;
14. <http://pedpresa.ua/> – портал «Педагогічна преса».